Wprowadzenie

W pięćdziesiątą rocznicę otwarcia obrad Soboru Watykańskiego II Benedykt XVI zainaugurował uroczyście Rok Wiary w Kościele. Ojciec Święty zaprezentował współczesną epokę odwołując się do obrazu duchowej pustyni, a w związku z tym przypomniał wszystkim chrześcijanom o nieodzownej potrzebie ciągłego pogłębiania własnej wiary i zachęcił do troski o dziedzictwo nauczania soborowego. W homilii inaugurującej nowy etap duchowej pielgrzymki Kościoła papież powiedział, że rozpoczynający się Rok Wiary jest konsekwentnie związany z drogą Kościoła w minionych 50. latach: „od Soboru, poprzez magisterium sługi Bożego Pawła VI, który ogłosił Rok Wiary w 1967 roku, aż do Wielkiego Jubileuszu roku 2000, poprzez który błogosławiony Jan Paweł II zaproponował na nowo całej ludzkości Jezusa Chrystusa jako jedynego Zbawiciela, wczoraj, dziś i na wieki". Przypominając o konieczności odnowy religijnej w duchu nauki soborowej, Benedykt XVI zaznaczył, że najważniejszą rzeczą w obecnym czasie byłoby ponowne rozbudzenie w całym Kościele pragnienia głoszenia Chrystusa współczesnemu człowiekowi. Nowa ewangelizacja w Kościele, w myśl nauki papieża, polegałaby na trosce o to, aby wiara przodków była tak samo przeżywana również w dniu dzisiejszym, by pozostawała nadal wiarą żywą w zmieniającym się nieustannie świecie. W przekonaniu Benedykta XVI nowy Rok Wiary i nowa ewangelizacja w Kościele to nie tylko okazja do uczczenia rocznicy soborowych obrad, lecz przede wszystkim postulat odnowy religijnej i duchowej, która jest nie mniej konieczna aniżeli przed 50. laty. Wszyscy, którym leży na sercu duchowy wzrost ludzkości, zauważają, że człowiek współczesny zagubił się i nie potrafi już sam odnaleźć drogi prowadzącej do pokoju serca i do trwałego szczęścia. Jedyną ścieżką wiodącą do rzeczywistego odrodzenia duchowego wydaje się być w tej sytuacji ponowne odkrywanie siły i radości płynącej z wiary w Boga.

A zatem Rok Wiary, w zamierzeniu Ojca Świętego, winien stać się dla każdego chrześcijanina okazją do rozpoczęcia własnej duchowej pielgrzymki „po pustyniach współczesnego świata", w której nie trzeba „ani laski, ani torby podróżnej, ani chleba, ani pieniędzy, ani dwóch sukien", ale Ewangelii i wiary Kościoła, której „jaśniejącym wyrazem" są dokumenty Soboru i opublikowany przed dwudziestu laty. *Katechizm Kościoła katolickiego.*

Tę ideę podtrzymał w pełni następca Benedykta XVI, ojciec święty Franciszek, który od początku swego pontyfikatu z wielką mocą zaangażował się w duszpasterską i doktrynalną promocję Roku Wiary. Swoim prostym, ale pełnym apostolskiego ducha i gorliwości, głoszeniem Ewangelii, a przede wszystkim otwartością na każdego człowieka, daje współczesnemu światu autentyczne i przekonujące świadectwo

żywej wiary, zachęcając do pogłębionej refleksji nad sensem ludzkiego życia i wciąż aktualnym powołaniem do bliskiej relacji z Bogiem. Papież pragnie codziennie karmić wiernych Kościoła i wszystkich ludzi dobrej woli żywym słowem Boga, które swą niezmąconą mądrością, wszechogarniającym światłem i niezwyciężoną mocą jest w stanie wyprowadzić współczesnego człowieka z ciemności grzechu i bezsensu życia i trwale wprowadzić go na drogę wiodącą do osobistej świętości.

W wielu kręgach powtarza się, że obecne czasy są dla Kościoła bardzo trudne, ponieważ obfitują w znaki coraz powszechniejszej i bardziej agresywnej laicyzacji. Świat zdaje się coraz mocniej odczuwać swoiście pojętą chrystofobię, choć w rzeczywistości ta sytuacja nie jest zupełnie nową, gdyż w pewnym sensie trwa od czasów Jezusa Chrystusa. Można z przekonaniem powiedzieć, że od samego początku chrześcijaństwa ludzie prawdziwie wierzący żyją w trudnych czasach, i że wciąż są stawiani przed poważnymi wyzwaniami natury wewnętrznej i zewnętrznej. Szukając satysfakcjonującej odpowiedzi na skomplikowane kwestie egzystencjalne współczesny chrześcijanin winien sięgać ciągle do źródeł, czyli do słów Chrystusa, a Ten w Janowej Ewangelii daje prostą wskazówkę w tym względzie: „Na tym polega dzieło zamierzone przez Boga, abyście uwierzyli w Tego, którego On posłał" (J 6,29). Wszyscy więc jesteśmy wezwani, aby w obecnym czasie „na nowo odkryć smak karmienia się Słowem Bożym, wiernie przekazywanym przez Kościół, i Chlebem życia, danymi jako wsparcie tym, którzy są Jego uczniami" (por. *Porta fidei*, nr 3). W podobnych słowach do głębokiej odnowy duchowej zachęca wiernych również papież Franciszek w ostatniej encyklice *Lumen fidei*, ukazując niezastąpioną wartość i nieprzemijalność łaski wiary w życiu chrześcijanina: „Dlatego pilne staje się odzyskanie światła, które jest właściwą cechą wiary, bo kiedy gaśnie jej płomień, wszystkie inne światła tracą w końcu swój blask. Światło wiary ma bowiem szczególny charakter, ponieważ jest zdolne oświecić całe życie człowieka. Żeby zaś światło było tak potężne, nie może pochodzić od nas samych, musi pochodzić z bardziej pierwotnego źródła, musi ostatecznie pochodzić od Boga. Wiara rodzi się w spotkaniu z Bogiem żywym, który nas wzywa i ukazuje nam swą miłość, miłość nas uprzedzającą, na której możemy się oprzeć, by trwać niezłomnie i budować życie. Przemienieni przez tę miłość, otrzymujemy nowe oczy, doświadczamy, że jest w niej zawarta wielka obietnica pełni i kierujemy spojrzenie w przyszłość. Wiara, którą przyjmujemy od Boga jako dar nadprzyrodzony, jawi się jako światło na drodze, wskazujące kierunek naszej wędrówki w czasie" (*Lumen fidei*, nr 4).

Aby pragnienie ojca świętego Benedykta, podtrzymywane z iście franciszkańską prostotą, radością i entuzjazmem przez jego następcę - Franciszka, mogło się ziścić w obecnych czasach, potrzeba wciąż nowych inicjatyw propagujących odnowę życia duchowego poprzez głęboką refleksję na temat wiary. Tego typu odnowa winna się dokonywać w Kościele przede wszystkim na płaszczyźnie praktycznej, poprzez wielorakie inicjatywy duszpasterskie, ale też teoretycznej, w formie promocji różnego rodzaju publikacji, sympozjów czy dyskusji teologicznych poświęconych wierze oraz różnorakim możliwościom jej osobistego przeżywania i dzielenia się

nią we współczesnym świecie. W ten ostatni nurt wpisuje się niniejsza publikacja naukowa, która jest w dużej mierze pokłosiem sympozjalnych obrad odbytych na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II w dniu 13 marca 2013 roku, pod hasłem: *Świadkowie wiary*. Wygłoszone podczas tego naukowego spotkania referaty i wykłady, zaprezentowane przez przedstawicieli pięciu czołowych polskich ośrodków uniwersyteckich, zostały w niniejszej publikacji zebrane i tematycznie uporządkowane, a następnie wzbogacone o prace innych naukowców wywodzących się z Papieskiego Instytutu Biblijnego w Rzymie oraz rodzimego środowiska biblistów lubelskich. Całość tego bardzo bogatego pod względem naukowym i duchowym materiału została opatrzona wspólnym tytułem: *Świadkowie wiary. Biblia o wierze*. Wszystkie przedłożenia zaprezentowane w monografii *Świadkowie wiary. Biblia o wierze* oscylują wobec biblijnego ujęcia wiary w jej teologicznym, ale też czysto praktycznym, to znaczy duszpasterskim wydaniu. Każdy z autorów starał się w możliwie prosty i przejrzysty sposób przybliżyć biblijne formy recepcji wiary i rozmaite sposoby przeżywania bliskiej relacji z Bogiem, tak aby mogły stać się one teoretyczną pomocą, a jednocześnie praktycznym wzorcem, zarówno dla chrześcijan pragnących pogłębić już zadzierzgniętą więź z Bogiem, jak i dla tych, którzy dopiero poszukują w swym życiu nadprzyrodzonej i otwartej na Boga płaszczyzny.

Monografia *Świadkowie wiary. Biblia o wierze*, w zamierzeniach swych współautorów, zrodziła się jako pogłębione studium niezwykle bogatej biblijnej koncepcji wiary, dlatego też stanowi zbiór wielorakich pod względem treści i formy analiz poświęconych najważniejszym biblijnym źródłom i tradycjom podejmującym to zagadnienie. I tak, w pierwszej jej części można odnaleźć badania na temat starotestamentowej idei wiary oraz wielopłaszczyznowe studia najważniejszych figur ludzi wierzących epoki Starego Przymierza. W ten nurt tematyczny wpisują się publikacje: ks. prof. dr. hab. Waldemara Chrostowskiego (UKSW): *Od wiary w Boga do zawierzenia Bogu. Biblijna koncepcja wiary*, ks. dr. hab. Dariusza Dziadosza (KUL): *Wiara w Boga JHWH niezawodną perspektywą życia dla Izraelity i nie-Izraelity. Teologiczna relektura wiodących motywów księgi Rut*, s. mgr lic. Weroniki Walentyny Orel: *Wiara Abigail – wiarą Izraela w Boży wybór dynastii Dawidowej. Teologiczne refleksje nad 1 Sm 25,2-42*, ks. dr. Tomasza Tułodzieckiego (UMK): *Eliasz. Słowo Boże lekarstwem na kryzys wiary proroka (1 Krl 17,1-19,21)* oraz ks. dr. Arnolda Zawadzkiego (KUL): *Hiob – człowiek wierzący „niepoprawny dogmatycznie"*. Starotestamentowy kontekst omawianego zagadnienia uzupełnia prezentacja kwestii wiary w ujęciu teologii rabinicznej autorstwa ks. dr. hab. Waldemara Szczerbińskiego (UAM) zatytułowana: *Charakterystyka wiary w judaizmie rabinicznym*.

Równie obszerną i ciekawą jest ta część publikacji, która poświęcona została teologicznej refleksji na temat nowotestamentowej koncepcji wiary i ludzi wierzących. Na uwagę zasługują tu najpierw dwie publikacje obcojęzyczne dziekana Papieskiego Instytutu Biblijnego w Rzymie, ojca profesora J.N. Aletti, zadedykowane najpierw teologii Łukaszowej: *Non-fede e fede in Lc 1,5-25. Perché il racconto lucano comincia con la non-fede?*, a następnie Pawłowej koncepcji wiary: *The Issue*

of Faith in the Letters of Saint Paul. The Case of Abraham in Rom 4 and Its Importance. Te dwa przedłożenia znajdują swe dopełnienie i poszerzenie tematyczne w publikacjach: ks. dr. hab. Pawła Podeszwy (UAM): *Antypas - świadek wierny. Wiara chrześcijańska w świetle Ap 2,13*, ks. dr. hab. Zdzisława Żywicy (UWM): *Prorok Jeremiasz i Ewangelista Mateusz świadkami wiary zagrożonej anihilacją* oraz naukowców lubelskich: ks. dr. Adama Kubisia (KUL): *Kobiety jako model wiary w Ewangelii Markowej*, ks. dr. Andrzeja Piwowara (KUL): *„Wiara Jezusa Chrystusa". Interpretacja i znaczenie syntagmy pistis Iēsou Christou*, a także dr. hab. Krzysztofa Mielcarka (KUL): *Wiara pogan w dziele Łukasza (Łk 7,1-10)*.

Ks. Dariusz Dziadosz